

Azbeszt az építőiparban

Bevezetés

Az építő, karbantartó és tisztító/takarító munkások valamennyien ki vannak téve az asbesztexpozíció potenciális veszélyének.

Az alábbi ténylap arra próbál magyarázatot adni, hogy mi az asbeszt, milyen hatással van az egészségre, kit veszélyeztet, és milyen helyeken fordul elő.

Nem terjed viszont ki az asbeszteltávolítási műveletekre. Információval szolgál továbbá a helyes gyakorlat néhány alapvető példájára vonatkozóan, részletes útmutatásra azonban természetesen nem biztosít lehetőséget. Amennyiben munkahelyén asbesztexpozíció lehetséges veszélyét gyanítja, mindképpen ajánlatos felvennie a kapcsolatot az illetékes hatósággal, vagy a témában érintett egyéb szervezettel.

Mi az asbeszt?

Az asbeszt egy ásványcsoport összefoglaló neve. A kivételesen hőálló és erős asbesztrostot **hosszú éveken keresztül** használták

- hőszigetelő anyagokban (pl. hőszigetelő bélésekben és burkolatokban);
- „tűzálló” szövetben, papírban és kartonban;
- tengelykapcsoló- és fékbetétekben;
- asbesztcement termékekben;
- villamosipari szigetelő anyagokban;
- egyéni védőeszközökben.

Az Európai Unióban érvényes általános tilalomnak köszönhetően megszűnt ugyan az asbeszt felhasználása, a korábban feldolgozott asbeszt azonban továbbra is számos helyen megtalálható. Az asbesztexpozíció tehát ma is bármikor előfordulhat.

Az asbesztexpozíció egészségre gyakorolt hatása

A belélegzett asbesztrost igen komoly egészségkárosodást – többek között asbestosis, tüdőrákot és rosszindulatú mellhártyadaganatot (meothelioma) – okozhat. Az asbesztexpozíció biztonságos szintje nem ismert. Tény azonban, hogy az expozíció mértékével arányosan nő az asbeszttel kapcsolatos betegség kialakulásának kockázata. Az asbesztexpozíció időpontja és a betegség első tüneteinek jelentkezése között akár 30 éves eltérés is lehet. A múltbeli expozíció hatásai ennek megfelelően csak ma válnak nyilvánvalóvá.

Hogy csak néhány példát említsünk:

- Nagy-Britanniában jelenleg évente körülbelül 3 000-en halnak meg múltbeli asbesztexpozíció okozta betegségekben, és ez az adat 2010-re várhatóan közel 10 000-re emelkedik ⁽¹⁾. Az említett 3 000 embernek nem kevesebb, mint 25%-a dolgozott valaha az építőiparban, vagy végzett valamilyen karbantartó munkát;
- Svédországban az asbesztexpozíció késői hatásaira (a mellhártya rosszindulatú daganataira) visszavezethető halálesetek száma meghaladja az összes végzetes kimenetelű munkabaleset számát ⁽²⁾.

Az, hogy a dohányzás tüdőrákot okozhat, ma már általánosan ismert tény. Ha azonban a dohányzás asbesztexpozícióval párosul, a tüdőrák kialakulásának veszélye többszörösére nő. A nem dohányzó és asbeszttel nem érintkező emberekkel összehasonlítva a dohányzó és ezzel egyidejűleg asbesztet is belélegző személyeknél 50-szer nagyobb a tüdőrák kialakulásának valószínűsége.

Alapvető információ

Az építőiparban és a karbantartó, illetve tisztító/takarító iparágakban foglalkoztatott munkavállalók bármikor ki lehetnek téve az asbesztexpozíció veszélyének. Az asbeszt tipikus előfordulási helyei:

- falak (válaszfalakban használt szigetelőlapok);
- texturált burkolóanyagok és festékek;
- padlóburkoló lapok;
- linóleum padlóburkolók;
- hőszigetelt bojlerok;
- acél épületvázak szigetelései;
- szellőzőcsatornák;
- mennyezetek (a plafonok hézagaiban alkalmazott tűzgátként);
- mennyezetburkoló lapok;
- ajtók;
- elektromos berendezések;
- fűtőrendszerek (a csőrendszerek, a fűtőelemek és a bojlerok hőszigeteléseként);
- tetők (főleg asbesztcement termékek formájában);
- tetőcserepek;
- épülethomlokzatok, ezen belül pl. az esőcsatorna-rendszerek, a deszkázatok az eresz alsó felületén és a burkolatok;
- víz- és szennyvízvezetékek;
- szelepek, peremek és tömítések bélése vagy burkolata;
- védcéstartályok, ablakban elhelyezett virágládák, asbesztpapír bevonatok stb.;

Veszélyeztetett foglalkozások

- vízvezeték-szerelők;
- fűtésszerelők;
- villanszerelők;
- épületasztalosok;
- padlószőnyegeket és egyéb padlóburkolatokat elhelyező munkavállalók;
- szerelők, lakatosok;
- karbantartó személyzet, a szerződéses portásokat és házmestereket is beleértve;
- tetőfedők;
- tisztító/takarító személyzet;
- a mennyezetek hézagaihoz, az alátétrétegekhez és más „rejtett” részekhez való hozzáférést igénylő egyéb foglalkozások.

A munka megkezdése előtt kérjen felvilágosítást arra vonatkozóan, hogy történt-e asbesztellenőrzés, és csak abban az esetben tekintse munkahelyét asbesztmentesnek, ha az valóban bizonyított. Ha asbeszt jelenlétét gyanítja, hagyja abba a munkát és kérje ki szakértő

(1) <http://www.hse.gov.uk/asbestos/index.htm>

(2) <http://se.osha.eu.int/statistics/osharapp.pdf>

véleményét! Azbeszteltávolítást kizárólag akkor végezzen, ha rendelkezik az ehhez szükséges engedéllyel és szakképzettséggel!

Azbesztetők

Az azbesztcement tetők gyakran gyengék és törékenyek. Minden esetben győződjön meg arról, hogy munkahelye, illetve munkahelyének elérhetősége megfelelően biztonságos-e! Bizonyos azbesztcement tetők alsó rétegeiben kiegészítő, ún. tapasztott azbesztzálás szigetelést alkalmaztak. Előfordulhat, hogy ez a szigetelőréteg meglazult és töredező állapotban van. Ilyen anyag jelenléte esetén minden munkavállalónak el kell hagynia a területet és feltétlenül szakértő segítségét kell kérni. Soha ne próbálja saját maga eltávolítani az azbesztszigetelést!

Az egy-egy épületet üzemeltető, illetve ellenőrző személyeknek is minden esetben tisztában kell lenniük azzal, hogy az adott épületben található-e azbeszt. Ez például az alábbi módokon tisztázható:

- az épület terveinek megtekintése alapján;
- a korábban végzett munkákkal kapcsolatos iratok (pl. az építési vállalkozók számlái) alapján;
- egyéni (de mintavétel nélküli!) vizsgálattal;
- az építészekről, felügyelőkötől, biztonsági felelősöktől, munkavállalóktól stb. beszerzett esetleges további információ alapján;
- az épület szakértői vizsgálatának elvégzésével. Fontos, hogy a mintavételt kizárólag megfelelő képzettséggel rendelkező szakember végezze!

Kétely esetén érdemes mindig azbeszt jelenlétét feltételezni és abból kiindulva cselekedni. Amennyiben az épületben azbeszt található, feltétlenül meg kell tenni az expozíció megelőzése érdekében szükséges intézkedéseket. Az ilyen intézkedések néhány példája:

- az azbesztexpozícióra vonatkozóan végzett kockázatfelmérés;
- az azbeszttartalmú anyagok kezelésének gondos megtervezése, e terv végrehajtása és rendszeres felülvizsgálata;
- naprakész nyilvántartás vezetése arra vonatkozóan, hogy pontosan hol található az azbeszt (a típus és a hely együttes megjelölésével);
- az építési, karbantartó és tisztító/takarító vállalkozók munkájuk megkezdése előtti megfelelő tájékoztatása.

Vonatkozó jogi szabályozás

Az azbesztre vonatkozóan számos – nemzeti szintű törvényekben is átvett – európai irányelvet dolgoztak ki. Az egyes tagállamokban természetesen saját, kiegészítő jogszabályok és előírások is érvényben lehetnek, éppen ezért ajánlott minden esetben **tájékoztatást kérni az illetékes helyi hatóságtól.**

Az európai irányelvek az azbeszt használatának betiltását, és az esetleges azbesztexpozíció veszélyének kitett munkavállalók védelmére vonatkozó szigorú előírások megállapítását írják elő. Az alábbiakban a vonatkozó irányelvek közül csak néhányat emeltünk ki:

- a Tanács 1989. június 12-i 89/391/EGK irányelve a dolgozók munkahelyi biztonságának és egészségvédelmének javítását ösztönző intézkedések bevezetéséről;
- a Tanács 1990. június 28-i 90/394/EGK irányelve a munkájuk során rákkeltő anyagokkal kapcsolatos kockázatoknak kitett munkavállalók védelméről;
- a Tanács 1998. április 7-i 98/24/EK irányelve a munkájuk során vegyi anyagokkal kapcsolatos kockázatoknak kitett munkavállalók egészségének és biztonságának védelméről;
- a Tanács 1991. június 25-i 91/382/EGK és 1998. április 7-i 98/24/EK irányelvében, illetve az Európai Parlament és a Tanács 2003. március 27-i 2003/18/EK irányelvében módosított 1983. szeptember 19-i 83/477/EGK tanácsi irányelv a munkavállalók munkahelyi azbesztártalom elleni védelméről.

További információ

Ez a tényleg a Munkahelyi biztonság és egészségvédelem európai hete – 2004 programja keretében, annak alátámasztásaként készült. A Ténylapok sorozat egyéb kiadványai és az építőiparral kapcsolatos további tájékoztatás az alábbi címen érhető el: <http://ew2004.osha.eu.int>. Az említett forrás folyamatos korszerűsítés és fejlesztés alatt áll. Az EU biztonsági és egészségvédelmi szabályozásával kapcsolatos információt az alábbi címen talál: <http://europe.osha.eu.int/legislation/> A veszélyes anyagokkal és egyéb biztonsági és egészségvédelmi témákkal kapcsolatos további ténylapok az alábbi címen keresztül tölthetők le: <http://agency.osha.eu.int/publications/factsheets>

Courtesy of OPPBTP, France

Európai Munkavédelmi Ügynökség
Gran Vía, 33, E-48009 Bilbao
Tel. (34) 944 79 43 60, fax (34) 944 79 43 83
information@osha.eu.int